

יום	יום לחדש	יום מזהר	ליקוטי הלכות	ליקוטי מו"ק	משנה ברורה	עלים לתרופה	שולחן ערוך
שבת	ד'	ל"ט.	קלה	חורה	תרצ"ג-צד	א. ב.	
א	ה'	ל"ט:	קל"ט	קד:	תרצ"ג-צו	ג. ד.	
ב	ו'	מ.	קמ	קה.	תרצ"ג-צח	א. ב.	
ג	ז'	מ:	קמא	קרי:	תרצ"ג-תש	ג. ד.	
ד	ח'	מ"א.	קמ"ב	קו.	תש"א-תש"ב	ה. ו.	
ה	ט'	מ"א:	קמ"ג	קו:	תש"ג-תש"ד	א. ב.	
ו	י'	מ"ב.	קמ"ד	חורה	תש"ה-תש"ו	א. ב.	

בקרני אור

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

347 | פרשת מקץ | ד' טבת תשפ"ד

דבר המערכת

יצאנו לדרך, הדרך הנפלא מאד' להתקרבות להשי"ת, אותו זכינו להתחיל בימי החנוכה שעברו עלינו לטובה. והדרך לא נפסקת; היא ממשיכה ומוסיפה והולכת בכל השנה כולה, להודות ולהלל, לשמוח ולהכיר ברחמי ה' עלינו בכל רגע, ולייקר את נכסינו הנפלאים והעצומים שהוא חונן אותנו בהם בכל עת ברוב חיבה ואהבה.

"שבימי חנוכה הקדושים אנו ממשיכין הדרך הזה של תודה הודאה בעולם, דהיינו לעסוק תמיד להודות ולהלל לה' יתברך על כל הניסים והנפלאות שעשה עם אבותינו ועמנו מימות עולם עד הנה בכלליות ובפרטיות, ולזכור היטב ולבלי לשכוח כל הטובות הנוראות שגומל עמנו בכל עת ועת. כי באמת זה הדרך של הודאה ותודה, הוא דרך נפלא מאד להתקרב על ידו לה' יתברך מכל מקום שהוא" (ליקו"ה, כלאי בהמה ד, ד).

רבי נתן מרחיב שם שדרך זה הוא הפתח להתחדשות בתפילה ובצעקה, כאשר נבין שה' אתנו עמנו ואצלנו.

כולנו זקוקים להמוני ישועות בכלליות ובפרטיות, והכלי להמשכת הישועה היא אך ורק על ידי צעקה ושוועה לה', אבל הכח לצעוק טמון בדרך ההודאה; להתעצם בהודיה על כל ההרחבות שזכינו להם. ואכן לא צריך להתעמק הרבה כדי למצוא הרחבות, הישועות הרוחניות והגשמיות ממלאות ומקיפות אותנו, צריך רק לפקוח מעט את העין ולראות בטוב ה', ולשאוב משם חיזוק שגם עתה לא נִטְשָׁנו השי"ת, וגם עתה רצונו בנו להיטיב לנו ביתר שאת.

נותרו לנו ארבעה מחדשי החורף, כמאה ועשרים 'לילות של זהב' עדיין לפנינו, בהנה נתחדש שלא לאבד לילה אחד מלילותינו, לגשת אל פני ה' לחלות פניו בכל לב ונפש והוא שיהפוך הכל לטובה בפלאי פלאות.

העורכים

ואזר לנתיבתי

"וזה עיקר מצות נר חנכה, כי עיקר שליטת המדמה הוא בלילה, כי המדמה הוא בחינת שינה, בחינת חשכת לילה, כי כל הערובים והבלבולים שבאים על ידי המדמה הם בחינת חושך, כי כמו שבחושך האדם טועה עצמו ואינו מבחין בין כסף לנחושת וברזל וכדומה, שבשביל זה נקרא החושך 'ערב' על שם הערוב שבשעת החושך, כמו כן הוא המדמה ממש, שהוא בחינת חושך, שיכול לטעות עצמו ולערבב העת להטות מן האמת. ואז צריכים להדליק נר כדי להאיר בחושך לברר כל הדברים" (ליקו"ה, חול המועד ד, ט).

חנוכה כמובן לא עבר מאתנו, אלא נקלט ונשרש בנו בכח המצוה הזאת, וברצוננו נוכל לבחור עתה ביתר קלות להתגבר על מה שנדמה לנו לראיית העין, ולהתקשר אל האמת לפי ראות עיני התורה ועיני הצדיקים.

אחד מעיקרי הסתכלויות שגורמות לנו רפיון תמידי בעבודת ה' הוא: איך להביט על זמני ירידה. נדמה לאדם שמרחיקים אותו, מזמינים לו נסיונות קשים ומצבים קשים בנפשו, או שמכריחים אותו להימצא במחיצת אנשים או מקומות שגורמים לו בלבולים ומיריות בעבודת ה' וכדומה, ואז מתחילה העין המגושמת 'לראות' ולהסיק מסקנות: הוא רואה שמן השמים לא צריכים אותו, והוא רואה שהוא לא מיועד להתעלות, והוא נוכח שהוא כישלון מוחלט המשלם עתה על עוונותיו הקודמים בכך שהשליכוהו משמים ארץ, ועוד כהנה 'יְאִיֹת' ברורות שגורמות לו להחליט שחבל להשקיע בחפץ נטוש שבור ובזוי שכזה.

ועל כך עלינו להתקשר לקדושת נר האמת בכל כוחנו, לבקש מהשי"ת בכל לב שבכח קדושת הארת נר חנוכה בו המשכנו את אור האמת מול המדמה השקרי והבהמי, נפסיק את הסתכלותנו המדומה ונתחיל להביט בעין האמת כפי מה שהתורה רואה את הנעשה באמת.

הבה נציץ בעין האמת של התורה איך ראה יעקב אבינו את המציאות של גלות מצרים הכוללת את כל הגלויות והירידות שבעולם, ובתוכם גם את הירידות והגלויות שלנו. וכך מאיר את עינינו רבי נתן (בלקוטי הלכות, שלח הקו ה-כב) על הנאמר בפרשתנו 'וירא יעקב כי יש שבר במצרים', ודרשו חז"ל (ב"ר, מקץ פצ"א): "וירא יעקב כי יש שבר במצרים - כי יש שבר זה הרעב, כי יש סבר זה השבע. כי יש שבר ויוסף הורד מצרימה, כי יש סבר ויוסף הוא השליט. כי יש המשך בעמוד ד'

רואים בחוש שהמצב בכי רע, הכל נסוג אחור, הרע מתגבר בצורה איומה כל כך בכלליות ובפרטיות, צד הקדושה הולך ודל, ולעומת זאת הצד האחר הולך וחזק, היצרים האפלים מתעצמים והולכים, הנפילות מתעצמות, וגם בכלליות נראה כי דרך רשעים צְלָחָה, איך אפשר להתחזק...

"רואים בחוש...!" - אם תרצה לומר, הרי כאן טמון כל כח הרע. נדמה לאדם שהוא רואה, ועל כן הוא שופט על פי ראות עינו. העיניים הם הרי פתחו של המח. עיניים פקוחות הם כינוי להבנת המח והדעת שבו (ראה רש"י בראשית ג-ז). המח קובע מה הן העובדות ומהי המציאות לפי מה שהוא רואה נכחו. וזה אחד מנשקיו וכלי זיינו העצומים ביותר של היצר; הוא מראה לנו תמונות ברורות, ואנו 'קִצְרֵי רואי' מדמים שאכן ראינו נכוחה וקובעים על פי זה מה לקרב ומה לרחק.

כח המדמה' הוא שרשו של יצר הרע (ראה לקו"מ ח"א סי' כה) הלא הוא כח הדמיון בו 'רואה' האדם מציאותות שאינן קיימות. בתוך החושך מתעצם הדמיון והאדם מבחין 'ממש' בדברים אותם הוא חוזה בדמיונו, וכאשר הוא 'רואה' בבירור קשה לו להתגבר אחר כך.

נדמה לו בבירור שתאוות עולם הזה גורמים לאושר ולשמחה; נדמה לו בבירור שלרשעים ולאנשי עולם הזה יש חיים טובים ולעומת זאת שליראי ה' יש חיים קשים ומרים, ועוד כהנה, בדמיונות שגורמים לו להרפות מלחזור ולרצות להתקרב אל ה'. והנקודה הקשה ביותר בכל אלה היא, שהוא 'רואה' זאת ממש בעיני דמיונו; אחר ראייה שכזו קשה לו מאד להתווכח עם 'מציאות קיימת'.

זה עתה השלמנו בס"ד את ימי החנוכה הקדושים בהם זכינו לקבל שורש מאור האמת שעומד נגד כח מדמה זה, להאיר לנו מתוך חשכה, שנדע ונבין היטב שכל הנראה לעינינו אינו אלא חלום ומדמה - שגם בו 'רואים' דברים מוחשיים לכאורה, אבל כאשר מקיצים מהחלום יודעים שהכל לא היה אלא דמיון כוזב. כך גם אנו, קיבלנו עתה את המתנה של 'אור האמת' בחנוכה, שנוכל לבחור בטוב ולדעת להסתכל על כל דבר בעיני האמת ולא בעיני הבשר שמלאות מדמה בהמי וטיפשי, ואינו יודע להבחין בין טוב לרע.

לתגובות והערות 3323796@gmail.com ניתן לקבל את הגיליון באימייל מידי שבוע

הדל"ג 4:01 - ניץ ההמה 6:30 - סוּזְק"ש 8:14
צאת השבת 5:15 - צאה"ש לר"ת 5:53

פניני אור

אמרות טהורות מרבינו'ק ותלמידיו

רבי פנחס קארניצער היה מְכַנֵּה את לילות החַרְף האֲרָכִים בְּשֵׁם 'לילות הָהָב' - "גְּאֻלְדִּינֶע נְעֻכְט", כִּי יְכַלֵּת עֲבוֹדַת ה' שְׂבָהָם רב מְאֹד. וְעַקְר עֲבוֹדַת אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי לְקוֹם אֶז בְּחֻצוֹת לְלֵילָה לְעֲבוֹדַת ה'. וְהָיוּ מְרַבִּים אֲנִי לְדַבֵּר מִזֶּה, כִּדִּי לְהַתְעוֹרֵר לְקַמֵּם הַנְּהַגָּה קְדוּשָׁה זוּ בְּפֶרֶט בְּלֵילוֹת הַחַרְף.

(שיח שרפי קודש)

סוד הגביע!

ואת גביעי גביע הכסף תשים
כפי אמתחת הקטן

אין לנו שום השגה וידיעה, בכל מה שעובר עלינו; לפעמים עובר עלינו צער ויסורים ברוחניות ובגשמיות, ואין אנו יודעים כלל שכל זה לצורך ישועה גדולה, וברחמים מרובים ועצומים!

"זה בחינת גדול מרירות הצער שהיה להם [לאחי יוסף, השבטים הקדושים] על ידי הגביע שמצאו באמתחת בנימין, ואחר כך על ידי זה דייקא נתגלה יוסף להם ונתקבצו יחד, בחינת 'לא יוכל יוסף להתאפק', שעל ידי זה נתרבה השמחה כנ"ל. זה רמז לידע ולהודיע שכשהאדם בצער גדול ומר מאד, עד שמעלה את לבו מאד מאד, ידע ויאמין שגם זה לטובה, ובודאי נעלמין רחמים נפלאים במרירות הצער הזה! רק שצריכין לצעוק ולהתפלל לה' יתברך ולהכות לרמוזי יתברך.

כי איתא ש"גביע" בגימטריא י"ג ע"ב שהם בחינת תליסר מכלילין דרחמי, שהם כלל כל הרחמנות והחסדים הגדולים כידוע. וזהו בחינה הנ"ל, שדייקא על ידי הגביע שהיה באמתחת בנימין שגרם להם צער קשה ומר כזה, על ידי זה דייקא נתקבצו יחדיו ונתגלה שהגביע שהיה נעלם הוא בחינת רחמים נפלאים, כי הוא בחינת י"ג ע"ב, תליסר מכלילין דרחמי שהם כלל כל הרחמנות" (ליקוטי הלכות, ברכת הוראה ו, מה).

וכשאנו אכן מאמינים בזאת; כשאנו אכן מאמינים שכל מה שעובר עלינו הוא אך ורק לטובתנו, ואין עוד מלבדו הטוב המיטיב - על ידי זה נכנע בעצמו, ונכנעים כל כוחות הרע.

וכאשר אנו מוצאים יסוד נפלא זה, בכמה וכמה מקומות בדברי רבינו הקדוש. והרי אחד מהם:

בליקוטי מוהר"ן תורה קט"ו מלמדנו רבינו לגבי המניעות והקשיים העוברים על האדם והעוברים להיכנס בעבודת ה' - שהדרך והכח והאפשרות להתגבר עליהם, הוא על ידי שיוודעים ומבינים שהקב"ה בעצמו נסתר בתוך המניעות.

כי מי שהוא בר דעת מבין ומאמין, שכל המניעות והקשיים שעוברים עליו אינם מחמת שנאת ה' אותו ח"ו, אלא מרוב אהבתו ית' שאוהב אותו ורוצה להשקט את הקטרוגים מעליו.

"על כן, השם יתברך נותן רשות להזמין לו מניעות, אבל הוא יתברך בעצמו מסתיר את עצמו כביכול בתוך המניעות. ומי שהוא בר דעת, יכול למצוא את השם יתברך בתוך המניעות בעצמן. כי באמת אין שום מניעה בעולם כלל, כי בתוקף המניעות בעצמן נסתר השם יתברך, ועל ידי המניעות בעצמן דייקא יכולין להתקרב להשם יתברך, כי שם נסתר הוא יתברך כנ"ל. וזהו ומשה נגש אל הערפל, שהוא המניעה, כי שם האלקים" (ליקוטי מוהר"ן, קטו).

וַיַּכְר יוֹסֵף אֶת אֶחָיו וְהֵם לֹא הִכְרָהוּ!

ועל אחת כמה וכמה, בהיותו בהיכלו בעולמות העליונים, הרי הוא הולך ומתעלה מרגע לרגע, ולכן משתנים גם גווני היכלו בכל עת.

ולכן גם מקום ציונו הקדוש משנה את גווניו ואורו בכל עת ורגע, כאשר משורר על כך רבי יצחק ברייטער וכותב "ציונו הקדוש קודש קדשים בכל עת ורגע מחדש חדשים". כי רבינו הקדוש עולה ומתעלה מרגע לרגע, ולכן גם האור הנמצא בציונו מתעלה ומשתנה בכל עת (וכמוכא מזה גם בהקדמת 'ציון המצוינות').

ובכל עת אשר אנו באים לציונו הקדוש, אנו מגיעים לרבי אחר... השגות אחרות, מדרגות אחרות, ותיקונים עליונים וחדשים לגמרי.

וכבר התבטא על כך רבינו הקדוש ואמר: "המנהיגים המפורסמים של עכשיו, הקטנים במעלה, אינם משיגים יודעים כלל מה אני עושה באומן! אילו היו יודעים גדול יקר תפארת החידושים והצירופים והשעשועים הנעשים בכל עת ובכל שעה ובכל רגע, והתפילות העולים בכל פעם ופעם, ובכל פעם נעשים צירופים וחידושים יקרים ונפלאים ביותר. והאריך מאד והפליג בצחות לשונו דברים נוראים כאלו" (חיי מוהר"ן, רה).

כי הצדיק, ממשיך לעלות גם לאחר הסתלקותו, כמו שאמר בגמרא (ברכות סד): "אמר רבי חייה בר אשי אמר רב: תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, שנאמר ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלקים בציון".

ומה שנוגע לנו מכל זה, הוא שבכל פעם שאנו באים אל הצדיק - לציונו הקדוש, וכן ללימוד ספריו הקדושים וכיו"ב - נבוא בהתחדשות חדשה לגמרי לגמרי. ועכ"פ לבוא מתוך רצון להתחדש, ומתוך אמונה שיש כאן משהו חדש לגמרי. כי באמת, אין אנו מכירים את הצדיק כלל, ועדיין לא ראינו אותו מעולם, כי אפילו אם זכינו לראות כבר מעט מאורו הגדול, אבל מאז כבר עלה ונתעלה יותר ויותר.

"ועל כן בכל פעם ופעם שנוסע להצדיק, צריך שיראה שיבוא בכל פעם מחדש. לא כמו שכבר היה אצל הצדיק, ועכשיו הוא בא פעם שנית, רק כמו שלא היה מעולם אצל הצדיק, ויהיה אצלו כמו שבא עכשיו מחדש פעם ראשון. כי עיקר הוא ההתחלה, כי כל ההתחלות קשות, נמצא שעיקר כח העבודה של כל הימים אינו אלא ההתחלה. וכפי הכח וההתלהבות של ההתחלה, כן הולך ומתנהג בעבודתו, כי עיקר היא ההתחלה. על כן צריך להתחיל בכל פעם מחדש, כי פן ואולי לא היתה התחלתו כראוי, ואם כן גם כל עבודתו אינה בשלימות כראוי, כי הכל מתנהג כפי ההתחלה. על כן צריך להתחיל בכל פעם מחדש, ולבוא להצדיק מחדש, בכח ההתלהבות גדול, והתגברות חדש לעבודת השם יתברך, כדי שתהיה עבודתו כראוי כפי כח ההתחלה. וכן בכל פעם ופעם צריך לחשוש חששא זו, פן לא התחיל עדיין כראוי, וצריך להתחיל ולבוא להצדיק בכל פעם מחדש" (ליקוטי מוהר"ן, סב).

פנינים מאירים וחידושים מזהירים מלוקטים מפסרי גדולי הצדיקים ז"ע מתוך רשימותיו של הגר"ם שכמעט שלישי"א אשר ציין ורשם לפני לזיכרון.

לקט ספרי"ם

פרשת מקץ

השתיקה שוה כפליים מן הדיבור

וכסף משנה קחו בידכם (בראשית מג, יב). מובא בחז"ל (מילה יא, ח) מלה בסלע משתוקא בתרין, השתיקה יפה כפליים מן הדיבור. והנה יעקב התרעם עליהם, למה דברו יותר מדי עם האיש, למה הרעותם לי להגיד לאיש העוד לכם את, ורמז להם בזה כסף משנה מה ששוה כפליים היינו שתיקה קחו בידכם. אל תרבו שיחה. (רבי זוסמן סופר)

בהגיע העת יוסר החושך ויתגלה האור

קץ שם לחושך (איוב כח, ג), נאמר במדרש (ילקוט שמעוני בראשית מא, רמז קמז) זמן ניתן לעולם כמה שנים יעשה באפלה זמן ניתן ליוסף כמה שנים יעשה בבית הסוהר, ממדש זה אנו למדים לדורות שלעתיד לבוא גם עם חלילה החושך יכסה הארץ בגלל מעשים לא טובים של בני האדם עם כל זה יהיה החשך זמן קצוב ובקץ הזמן יוסר החושך, גם אם חלילה לא זכו, על כל פנים יקויים בעתה אחישנה.

ברכו' בתרא

השבוע למדנו בסימן ס"ט (ס"א) דין אמירת 'ברכו', נבאר בקצרה שורש הדין והשתלשלות מנהגינו בזה.

הדברים שנוספו בתפילת הציבור

חז"ל קבעו בסדר נוסח התפלה כמה דברים שאינם נאמרים רק כחלק מתפילת הציבור שאומר הש"ץ, והם נקראים 'דברים שבקדושה': קדיש, קדושה, ברכו, מודים דרבנן, נשיאת כפיים. שהחזן אומר 'קדיש' קודם חזרת הש"ץ ולאחריו, אומרים 'קדושה' כתוספת לברכת האל הקדוש שאומר הש"ץ, וכן תיקנו 'מודים דרבנן' ו'נשיאת כפיים' בשעת חזרת הש"ץ שהיא תפילת הציבור.

תקנת 'ברכו'

כמו כן תיקנו חז"ל בברכות קריאת שמע שאם יש עשרה שמתפללים ביחד אומר החזן 'ברכו' קודם ברכות קריאת שמע, והקהל עונים 'ברוך ה' המבורך לעולם ועד' וממשיכים לשמוע את הברכות מפי הש"ץ ועונים עליו 'אמן' (רמב"ם הל' תפלה פ"ח ה"ה). והוא כענין מה שמצינו בברכת המזון, שאם שנים אוכלים ביחד כל אחד מברך ברכת המזון לעצמו, ואם יש שלשה שאוכלים ביחד אומר המזמן 'וברך שאכלנו משלו' ועונים 'ברוך אלקינו שאכלנו משלו' ושומעים ברכת המזון מפי המזמן ועונים עליו 'אמן' וזה נחשב שכולם מברכים ביחד. וכך תיקנו חז"ל בבית הכנסת שאם יש ציבור שמתפללים ביחד אומר החזן מקודם 'ברכו' ועל ידי זה נחשב שכולם מברכים ביחד ברכות קריאת שמע (ברכות מט. שו"ת הרד"ז אלף שיב ושו"ת חת"ס ס"ז).

'ברכו' נקרא 'פורס על שמע'

בגמרא מגילה (כג:) נתנו חז"ל הכינוי ל'ברכו' 'פורס על שמע', וכך כתוב בגמרא: 'אין פורסין על שמע ואין עוברין לפני התיבה פחות מעשרה' - כלומר, אין אומרים 'ברכו' ואין אומרים 'חזרת הש"ץ' בפחות מעשרה. ומצינו בראשונים שני שיטות למה ברכו נקרא פריסת שמע.

שיטה א: 'פורס' הוא לשון 'התחלה' (-כמו 'וילון שפורסים אותו', לוקחים את הוילון וממשיכים אותו הלאה) והכוונה ש'ברכו' הוא ההתחלה של ברכות קריאת שמע, שמשם מתחילים ברכות קריאת שמע.

שיטה ב: 'פורס' הוא לשון 'חתיכה' (-כמו פרוסת לחם). ולשיטה זו יש כאן חידוש דין, שאם יש עשרה אנשים שכל אחד התפלל ביחידות ולא שמעו קדיש ברכו וקדושה ונתקבצו ביחד, יכול אחד מהם לעמוד ולומר קדיש וברכו וברכת יוצר, וגו' ברכות הראשונות של שמונה עשרה. והחידוש הוא שמותר לחזור ולומר חלק פרוס מכל התפילה כדי לזכות בהתוספת של תפילת ציבור (כ"ח אות א, מש"ז סק"א).

נפק"מ בין שני השיטות

לשיטה ב' יש חידוש דין שגם מי שהתפלל כבר מותר לחזור ולברך ברכת יוצר אור וגו' ברכות ראשונות של שמונה עשרה, ואילו לשיטה א'

חצי קדיש ו'ברכו' בליל שבת

(ח"ה ס"ה פט) ושו"ת תורת ש"י (ס"ז תרמ).

וטעם זה עולה יפה לאלו שאין נוהגים לומר קדיש וברכו בימות החול, שלפי שאין שם מקום לומר קדיש יתום וכל עיקר טעם אמירת קדיש וברכו היא רק משום כוונת תוספת שבת, על כן נהגו שרק הש"ץ אומר. ויתכן שטעם זה הנהיגו לומר רק 'חצי קדיש', להורות דקדיש זה אינו כשאר הקדישים שבאים לאחר אמירת מזמורים ופסוקים שמוסיפים בהם ההוספות של 'הא שלמא' ו'עושה שלום' שזה שייך ליתומים, אלא קדיש זה בא כחלק מאמירת ברכו, ולכן אין אומרים הוספות בין עיקר הקדיש לברכו (כ"כ אמרי"ר בספרו או"ש סוף הל' שבת ועוד).

ומצינו בחצרות החסידים שהיו כאלו שלא אמרו קדיש וברכו גם בליל שבת, כך כתב בשולחן הטהור מקומראנא (ס"ז קלג ס"א) אין מנהגינו לומר ברכו בליל שבת כי סידור האריז"ל אינו אלא לספרדיים אבל אשכנזים שאין אומרים בחול גם בשבת לא יאמרוהו, וכך מרן הבעל שם טוב והרה"ק בעל עטרת צבי מזידיטשוב ז"ע לא היו אומרים (ע"י בעש"ט ע"ת פר' וזאת הברכה ממ"ח אות ב). גם באשל אברהם מבוטשאטש (סימן קלה) כתב שלא היה נוהג לאמרה בליל שבת. אבל בספר חמשה מאמרות להרה"ק ממונקאטש (מאמר נוסח התפלה אות מ) כתב שלא היה לפנייהם השער הכוונות ואילו היו רואים את זה בכתבי האריז"ל היו אומרים.

בסידורים נוסח ספרד מופיע 'חצי קדיש' במעריב של ליל שבת אחרי 'מזמור לדוד' קודם 'ברכו', וכך הוא בסידור הרב בעל התניא. ובהרבה סידורים ציינו ליד זה: 'הקדיש שייך לחזן', שלא מצינו חצי קדיש שייך ליתומים. אמנם בסידורים בנוסח עדות המזרח מופיע שם 'קדיש יתום', וכן מובא בספר שלמי ציבור שיש לומר קדיש יתום קודם ברכו בליל שבת.

ובאמת שנוסח ספרד תמוה מאוד, שלא מצינו בשום מקום אחר חוץ מכאן שיש 'חצי קדיש' אחר 'קדיש תתקבל', כי בדרך כלל נתקן חצי קדיש רק במקום שהיא באמצע התפלה ולא בסופה. וביותר יש לתמוה לפי מנהג ירושלים שאומרים במעריב של ימות החול קדיש יתום בין שיר המעלות לברכו, מה נשתנה בליל שבת שאומרים רק חצי קדיש בין מזמור לדוד לברכו.

והנה בשו"ת ערוגת הבושם (ס"ב טו) דן בזה, וכתב שברוב המקומות של קהל חסידים מפורסמים המנהג שהחזן אומר קדיש וברכו גם כשיש אבלים בבית המדרש. ומבאר דמקור המנהג לומר קדיש וברכו בליל שבת הוא על פי המבואר בכתבי האריז"ל (פע"ח שער השבת פ"ג ועוד) שיש כוונה מיוחדת בליל שבת שעל ידי זה מקבלים איזה בחינה של תוספת שבת, וכיון שיש לזה שייכות לעצם התפילה צריך החזן לאמרה. וכן כתבו בשו"ת דברי מלכאל

ברכו במעריב

לשיטת המחבר אם אחד לא התפלל עדיין מותר לומר 'ברכו' בשבילו גם במעריב עם 'ברכת מעריב ערבים'. ואילו **לשיטת הרמ"א** אין אומרים ברכו בשביל יחיד רק בשחרית, שאין אומרים ברכו רק בשחרית שהקדיש שקודם שמונה עשרה סמוך לברכו, ואומרים אז קדיש וברכו ביחד (שמקדימים את הקדיש של קודם שמונה עשרה לקודם יוצר כדי שלא להפסיק בין גאולה לתפלה), אבל במעריב שהברכו אינו סמוך לקדיש שקודם שמונה עשרה, אין אומרים אותו בשביל היחיד (שבמעריב אומרים החצי קדיש סמוך לשמונה עשרה).

אמנם **בשולחן ערוך הרב** (ט"ו) כתב שמי שרוצה להחמיר על עצמו ולומר 'ברכו' גם במעריב תבוא עליו ברכה. ועל פי זה אנו נוהגים לומר לומר ברכו בתרא גם בתפילת מעריב.

ברכו בשביל המתאחרים

כבר מצינו מזמן הראשונים שהיו מקומות שהנהיגו שהחזן אומר ברכו פעם שנייה בשביל המתאחרים, ולא הקפידו לחפש אם יש מי שלא שמע ברכו או לא. יש שהיו נוהגים לומר 'ברכו' בין גאולה לתפלה, ויש שנהגו לאמרו בין לחש לחזרה, ויש שנהגו לאמרו לאחר סיום התפלה לאחר קדיש בתרא כמו שאנו נוהגים (ע"י משנ"ב בהדקמה וס"ק ט"א). ומדברי הראשונים נראה שבהרבה מקומות

היו המתאחרים ממתנינים על החזן עד שיאמר 'ברכו' לפי שהיו אומרים ברכו עם ברכת יוצר, ורצו להתחיל ברכת יוצר עם ברכו כעיקר הדין, ולכן היה החזן מהדר לומר 'ברכו' אפילו בין גאולה לתפלה או לפחות בין לחש לחזרה, שאז היו כבר רוב המתאחרים בבית הכנסת, ולא רצו לעכב כל כך להמתין עד סיום התפלה שאז יצטרכו להתחיל להתפלל לאחר שסיימו כל הציבור שבבית הכנסת.

ואלו שנהגו לומר לומר ברכו אחר קדיש בתרא, נראה שהיו נוהגים כשיטת הרמ"א לומר ברכו לבד, ולכן העדיפו להסמיק את הברכו לקדיש. כי גם המתאחרים היו אומרים ברכות קריאת שמע לעצמם ולא המתנין להברכו של החזן, ועל כן העדיפו לומר את הברכו בסיום התפלה שאז כבר כולם נמצאים בבית הכנסת.

מנהג אמירת ברכו בתרא

אף שבסימן ס"ט לא זכר המחבר בשולחן ערוך את המנהג לומר 'ברכו בתרא', הרי בסימן קל"ג זכר מנהג זה, ומשמע שם שהיו נוהגים לומר רק ברכו ללא ברכות קריאת שמע כלל. וכתוב שם **בשולחן ערוך** דבשבת ויום טוב בשחרית אין אומרים 'ברכו בתרא' שאז אין מתאחרים, שהכל באים לבית הכנסת קודם ברכו, וגם אם יש מתאחרים מסתמא כבר שמעו ברכו בקריאת התורה. אמנם מנהגינו לומר ברכו בתרא גם בשבת על פי האריז"ל (כה"ח שם סק"א).

אֲרַח חַיִּים לְמַעַלָּה לְמִשְׁפִּיל

ר' ברוך, גיסו של מוהרנ"ת

מזכר לטובה בעלים לתרופה, במכתב לבנו ר' יצחק ז"ל: 'ב' דחנוכה תר"ד ברסלב ... הואיל והזמני ה' מוסר כתב זה לבית גיסי ר' ברוך נ"י, אמרתי לא אמנע טוב תשוקתך לנטות ידי במכתב' (סי' תמ"ה).

ר' ברוך,

גיסו של ר' שלמה מבראהילאו

ר' ברוך, גיסו של ר' שלמה מבראהילאו - מחותנו של מוהרנ"ת - נזכר בעלים לתרופה.

היה זה בשנת תקצ"ה א' פרשת מטות מסעי - באמצע תבערת אש המחלוקת על מוהרנ"ת - זכה ר' ברוך לבוא לבית מוהרנ"ת ביחד עם ר' שלמה ושאר בני משפחתו, ומוהרנ"ת ערך לפניו סעודת שבע ברכות.

כנזכר במכתבו של מוהרנ"ת לבנו ר' יצחק: 'וגם גיסו ר' ברוך בא לביתי, ואמרתי מאת ה' היתה זאת, מהראוי לעשות עוד הפעם שבע ברכות, ומן הסתם דיברנו קצת עם מחותני ועם בנו דברי אמת שבלבנו, וביום ד' הג"ל כמו ב' שעות סמוך למנחה בהיותי עוסק לדבר מאמרותיו הקדושים עם בני הנעורים ובתוכם גם מחותני הנ"ל וכו' (סי' קצ"ג).

ר' גדליהו מלאדיזין

ר' גדליהו היה מאנ"ש, מחסידי מוהרנ"ת, וזכה להיות אצל מוהרנ"ת בשבת חנוכה שנת תקצ"ו בעיר נעמרו, כמזכר בעלים לתרופה ז"ל: "א' וארא והיה פה על שבת קודש וכו' וגם אנשי ברסלב ור' שמואל מאיר ור' גדליה מלאדיזין, ותהלה לאל רקדתי הרבה בביתי" (סי' ר"ג).

הנגיד ר' גדליהו אהרן

הנגיד ר' גדליהו אהרן היה מאנ"ש, ומתומכי מוהרנ"ת ז"ל, כמזכר במכתביו מיום א' פקודי י"ט אדר תר"ד, שכתב מוהרנ"ת שראוי שישלחו דרשה געשאנק על חתונת בנו ר' נחמן ז"ל: "ושלום וכו' לידידי הנגיד מו"ה גדליה אהרן נ"י עם כבוד בני ביתו וכל אנ"ש, כל אחד לפי מעלתו, ביקשתי מכולם לשלוח לי דרשה געשאנק לקרא באהבה רבה המתנות בשמם בעת החתונה כנהוג, וכך נאה ויפה להם, כי אין לי אוהבים ורעים בלעדי אנשי שלומינו" (סי' ת"ג).

נערך ע"י הר"ח רבי נחמי שווארץ שליט"א בעמ"מ 'איצרות עלים לתרופה'.

לכל אדם יש כמה חושים; חוש הראיה, חוש השמיעה, חוש הטעם וכו', אבל 'חוש הריח' יש לחסידים.

כאשר עומדת על הפרק שאלה הדורשת הכרעה בעל ערך כביר, ולא ידוע אם הדבר מצד הקדושה או מצד הטומאה, וצריך הבחנה להבדיל בין טהור לטמא, בין אור לחושך, ואם הדבר מושלם או בעל חסרון - יודעים החסידים להרגיש בחוש הריח שלהם כיצד לנהוג!

לאחרים יש הרבה חושים, אבל חוש הריח יש רק לחסידים.

וכך היה בשעתו כאשר החלה לצוץ תנועת ההשכלה, וראשיהם רצו להכניס שינויים במסורת היהדות - היו החסידים אלו שהבינו היטב את מצימתם למרחוק, שנלחמו בהם ולא הסכימו לקבל מהם שום קולא!

היו שאמרו שההתנגדות לחסידות הועילה לחסידים עצמם, ועצרה בעדם מלהיסחף ולהגיע למחוזות מוגזמים. לדוגמא, אצל החסידים נהוג לשבת בצוותא ולזמר זמירות וניגונים, והמתנגדים העלו טענות שהדבר גובל בביטול תורה, ואמנם הועילו בהתרתם שהחסידים נהרו אכן שלא להאריך בזה יתר על המידה.

מאידך, החסידים הועילו להשפיע מדרכיהם אף על המתנגדים, שלמדו מאיתם את מעלת ההתוועדות בשבת אחים לומר לפני השי"ת שירין ורחשין. שכן, רב כוחו של דבר זה להנעים את היהדות לדבקה בקוב"ה לאהבה אותו ולהתאחז בו בכל המצבים העוברים בעולם.

לכבוד יום הזכרון של הגאון האדיר רבי חיים לייב ב"ר רפאל אלטר הלוי שמואלביץ זצ"ל - ל' ג' טבת תשל"ט

ידידי הגה"ח רבי נתן צבי קעניג זצ"ל, לימים ראש כולל ברסלב בני-ברק, למד בצעירותו בישיבת מיר. בשמחת אירוסיו בא להשתתף ראש הישיבה דמיר, הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל. בדבריו השמיע ביקורת על החסידים ששואגים שאגות בעת התפילה.

בין המסובין בשמחה היה הגה"צ רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל. כשמעו הדברים, פנה אל רבי חיים שמואלביץ, ואמר לו שמקדמת דנא היו נוהגים לצעוק בתפילה, ויש לזה מקור נכבד עוד מימי הנביאים, שכן איתא בדברי התרגום על הכתוב (דברי הימים א' בנה): 'וּמְשַׁפְּחוֹת סִפְרִים יִשְׁבִּי יַעֲבֹץ תַּרְעִתִים שְׂמִיעִתִים שׁוֹכְתִים', שהתרגום מפרש כל שבח בפני עצמו, ועל 'תרעיתים' כתב: 'הוון צוחין להון, דהוה קלהון במשבחון הי כיבא', שהיו משבחים את השי"ת בהרמת קול צעקה...

רבי חיים, ששמע שהמנהג יסודתו בהררי קודש, התנצל מיד, והודה לרבי לוי יצחק על המקור החשוב בברכת 'יישר כח'.

כעבור זמן, נכחתי במסיבת 'שבע ברכות' שערך הגה"צ רבי אלי' חיים רוזין זצ"ל, לבנו הגה"ח רבי קלמן רוזין זצ"ל, אף הוא מבוגרי ישיבת מיר, וראש הישיבה רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, הגיע לפאר את המעמד.

כשנתכבד להשמיע דברים, הפליג במעלת הספר הקדוש 'ליקוטי מוהר"ן', והתבטא בלשון זו: כל אימת שאני לומד ליקוטי-מוהר"ן, ומבין אותו היטב, הנני מרגיש כמה ימים כאדם אחר - א אנדער מענטש!

כאמור, דברים אלו שמעתי בעצמי מראש ישיבת מיר זצ"ל.

באותו מעמד הוסיף רבי חיים עוד הפלגה רחוקה במעלת עדת החסידים, וכה אמר:

המשך מעמוד א'

שבר ועבדום וענו אותם, כי יש סבר ואחרי כן יצאו ברכוש גדול". חז"ל דרשו את המילה 'שבר' גם בשי"ן שמאלית, לשון סבר ותקוה, 'זירא יעקב כי יש שבר' יעקב גם את התקוה בתוך השבר הזה, וכלשונו שם: "שההתרחקות הוא התקרבות, והאיש הישראלי בחינת יעקב צריך להיות מצפה לישועה תמיד, ובתוך הצרה והדחקות וגודל צרת הנפש וגלותה כפי שמרגיש כל אחד בנפשו צריך לראות ולהסתכל משם דייקא תקוה וסבר לגאולת נפשו לשוב אליו יתברך, ושבמצרים דייקא שהוא בחינת תוקף הגלות בכלל ובפרט, שם דייקא בתוך השבר והצרה יש סבר ותקוה גדולה ואחרי כן יצאו ברכוש גדול. וכן הוא בגלות של עכשיו, וכן הוא בכל אדם

בפרטיות שההתרחקות הוא עיקר ההתקרבות".

יעקב בעין האמת שלו, כשראה לפניו שבר וצרה, הוא ראה מיד שכאן גנוזה תקוה, ושמאכן תצמח ישועה נפלאה. כך הוא ניגש לכל סוג של ירידה והתרחקות מתוך וודאות שכאן נוצרת גאולה. וגם אנו זרע יעקב, יש בנו את הכח הזה, ובפרט מכח ימי החנוכה העעל"ט, אם נרצה ונשתוקק לקבל עיניים אלו ולהביט בהם בעין האמת.

אין ספק שכאשר הגישה לכל ירידה וגלות היא כזו, הרי כוחות הנפש והרצונות והמלחמות הם אחרת לגמרי, והם שמביאים בעז"ה לגאולה השלימה בכלליות ובפרטיות.

קהילת חסידי ברסלב
ע"ש רביה"ק מוהר"ן מברסלב זיע"א

בנשיאת תהו"צ ר' יעקב מאיר שכטער שליט"א

הזמנה של מצוה

הננו להודיע לכל בני קהילתנו ולכל ידידי הקרובים, ולכל הצמאים לדבר ד' ובמהיום החדש נעוריהם ברעת דקדושה, ממעין היוצא מבית ד' נחל נובע מקור חכמה, ליישר אורחותיהם ע"פ דרכי רביה"ק זיע"א, כי בעוה"י מתאספים אנו כמדי שנה בשנה

ביומא דהילולא דגאון עוזנו מוהרנ"ת זיע"א

לסעודת הילולא לכבודו הק'

ביום חמישי פרשת ויגש - ליל עשרה בטבת

כאולם עשרת נחום

רחוב שפת אמת 27 בית שמש

תפילת מעריב 7:45

נטילת ידיים בשעה 7:30

יעמוד לנו ובתו הקדוש להאיר לנו בכל מושבותינו ונרננה ונשמחה בכל ימינו בדבריהם ותורתם המתוקים מדבש ונופת צופים ויכוננו דרכינו תמיד לכל נפשו באורה צדיקים באור נונה הולך ואור עד נכון היום.

בכבוד רב
התעלה

על סדר החסעות מירושלים תבוא הודעה נפרדת